

Blok č. 4 – výživné

Základní data

Již 16 evropských států v současnosti zajišťuje výživné na děti

Česká republika mezi ně nepatří

Ačkoli v právním řádu bylo, ovšem oslabovalo až zákony č. 111/2006 Sb. a č. 112/2006 Sb. úplně zmizelo.

Prodlužování stávajícího stavu způsobí situaci, kdy nedojde ke zlepšení sociální situace rodičů s nezaopatřenými dětmi, kterým se nedaří vymoci stanovené výživné od druhého rodiče.

Následkem toho může docházet k upadání těchto osob do hmotné nouze a k jejich sociální nejistotě

Řešení současného stavu z části nabízí zákon o pomoci v hmotné nouzi, ovšem je to až následné řešení stavu, do kterého by se osamělý rodič primárně vůbec neměl dostat

V současné době MPSV v rámci věcného záměru zákona o zálohovaném výživném navrhuje celkem pět variant řešení.

Pouze u dvou variant se dá mluvit o opravdovém řešení, které by předcházelo rizikům rodičů s nezaopatřenými dětmi.

Jedná se o variantu (1) přijetí zákona o zálohovaném výživném s následným regresním nárokem vůči povinnému a variantu (2) zákona bez následného regresu

Poté, co se Zdena rozvedla, jí soud přiřkl péči o děti. Ačkoliv byla otci dětí stanovena výše výživného, neplatil po dva roky. Zdena podala na bývalého manžela trestní oznámení, které pro ni znamenalo další psychickou zátěž. Při soudním řízení byl otec uznán vinným z trestného činu neplacení výživného a odsouzen k odnětí svobody. Na rozsudek Zdena reagovala slovy: “K čemu mi to je? Peníze jsem stejně nedostala! Odkud ty peníze dostanu? Jak nakrmím svoje děti?” Rozplakala se. Sociální pracovník Charity ČR vysvětluje její reakci: “Pokud otec nepracuje, nebo pracuje nelegálně a nemá žádná aktiva, klient (matka) je stále ve stejné špatné situaci. Nemá žádnou šanci získat výživné na své děti a v tomto případě neexistuje žádná náhradní finanční podpora. Nemá jak uživit své děti.”

Hlavní problémy současného systému výživného

- Každé druhé manželství se rozvádí a neplacení výživného je hlavně sociální problém. Pečující rodič má možnost se obrátit na soud, který ovšem rozhoduje v průměrné lhůtě 179 dní, což je natolik dlouhá doba, že může způsobit zhoršení sociální situace rodiny.

- Za současného stavu existuje metodický pokyn MS pro určování výživného. Pro soudy není závazný a některé se jím tedy neřídí. Sjednocovat rozhodovací praxi se taktéž nedaří, jelikož opatrovnická řízení nepodléhají možnosti dovolání, není tedy soud, který by sjednocoval.

- Odhaduje se, že asi 50 až 100 tisíc dětí vůbec výživné nedostává. Trestní rovina neplacení výživného. V trestání neplatičů tímto způsobem je ČR raritou. V roce 2014 tak bylo odsouzeno asi 10.000 lidí, přičemž 600 osob k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a 1.700 osob bylo do té doby netrestaných.

- Rodiče jsou málo informováni a málo motivováni k tomu, aby se vzájemně dohodli o způsobu společné péče o dítě a výši výživného, namísto toho, aby za každé situace zatěžovali soud s návrhem na rozhodnutí. Rodiče si tím pádem neuvědomují konsekvence svého jednání v plné míře.

- **Zavést posuzování majetkových poměrů v souvislosti s výživným na děti, stanovit přiměřenou míru potřebných prostředků, které by všem dětem umožnily užívat veškerých práv dítěte, a stanovit finanční mechanismy (tj. včetně finanční podpory státu v případě, že jeden z rodičů neplatí), které by umožnily všem rodičům nebo zákonným zástupcům plnit jejich povinnosti.**

Co tím chceme řešit

dětskou chudobu

nedostatečnou
podporu příjmu

předlužení
rodičů
samoživitelů

Návrhy jak

d

- Rozšíření agendy orgánu sociálně právní ochrany dětí k tomu, aby nejen poskytovala rodiči poradenskou pomoc, ale aby byli rodiče i aktivně legitimováni k podávání návrhů soudu na stanovení, nebo modifikaci výše výživného. Stejně tak pro podávání návrhů na výkon rozhodnutí soudu.

e

- Je nutné přijmout zákon o zálohovaném výživném, který by zajistil, že se dostane finanční podpory rodiči dítěte ve chvíli, kdy vymáhání výživného je neúspěšné, nebo proces trvá natolik dlouho, že prodleva způsobuje další finanční zátěž oprávněného, resp. pečujícího rodiče a předcházet tak riziku hmotné nouze.

f

- Je potřebné vytvořit takové legislativní prostředí, které zajistí rychlejší a efektivnější rozhodování soudů ve sporných věcech opatrovnických řízení. Zajistit takové prostředí, které bude nápomocno rodičům při mediaci týkající se svěřování dítěte do péče a dojednávání adekvátní výše výživného, aby nedocházelo ke zbytečným válkám rodičů, které poté zbytečně zatěžují soudy, ač by nemusely.

g

- Je záhodné motivovat rodiče k tomu, aby si uvědomovali následky svého jednání nejen ve vztahu navzájem, ale hlavně vztahu rodiče k dítěti. Aby si uvědomili, že uzavření dohody je vždy s odstupem času přínosnější, než zdlouhavé válčení u soudu a „veřejné praní špinavého prádla“.

- **Politický rámec:** Doporučení Rady Evropy č. R (82) 2 o zálohových platbách výživného na dítě státem, Doporučení Evropské komise o aktivním začleňování osob vyloučených z trhu práce (pilíř “přiměřené podpory příjmu”), Doporučení Evropské komise o Investování do dětí: Východisko z bludného kruhu znevýhodnění, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a navrhovaný zákon o zálohovém (náhradním) výživném.
- **Vládní orgány, které by toto opatření mohly provést:** MPSV a Ministerstvo spravedlnosti.
- **Jak by Evropská komise mohla podpořit toto opatření:** Tím, že bude naléhat na českou vládu, aby zavedla Doporučení Rady Evropy č. R (82) 2, které bylo přijato Výborem ministrů Rady Evropy v únoru 1982, a tím, že bude naléhat, aby se státy zaručily přispívat na výživné nezaopatřených dětí v případě, že povinná osoba tuto povinnost nesplňuje, a také tím, že bude podporovat státy, aby vytvořily systém záloh na výživné na děti.